

congress 2023 | **congrès 2023**
OF THE HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES | DES SCIENCES HUMAINES
Reckonings & Re-Imaginings | **Confronter le passé, réimaginer l'avenir**

Canadian Association for the Advancement of Netherlandic Studies
Association canadienne pour l'avancement des études néerlandaises

CAANS 2023

27 and 28 May / 27 et 28 mai

Conference program
Programme du colloque

York University
Keele Campus
Ross Building-R
N836

Saturday, 27 May / Samedi 27 mai

This day features a mix of in-person and remote talks.

- **9:00 – 10:00 (EST)** (Brussels – 15 :00-16 :00)

Keynote lecture / Conférence d'ouverture

Willem van der Molen (Royal Netherlands Institute of Southeast Asian and Caribbean Studies / University of Indonesia):

De Nederlanders in de ogen van Javanen

- **10:30 – 12:00 (EST)** (Brussels – 16 :30-18 :00)

Belgium's colonial past / Le passé colonial de la Belgique

- **Winibert Segers** (KU Leuven, Belgium): Twee liederen over Congo
- **Judith Sinanga-Ohlmann** (University of Windsor, Canada) : Le totem des Baranda – une fiction au service de l'Histoire

- **13:00 – 14:00 (EST)** (Brussels – 19 :00-20 :00)

Of "godly sins" and funerary heritage / « Pêché divin » et patrimoine funéraire

- **Marie Vierin** (Université de Liège, Belgium): « Als een foedraal om een juweel » : Éloge et culture du désir inter-féminin dans le roman *De goddelijke zonde* d'Edith Werkendam
- **Korrie Korevaart** (Universiteit Leiden, The Netherlands): Het wonder van Weesp: een zerkenlichter uit 1662

- **14:30 – 15:00 (EST)** (Brussels – 20 :30-21 :00)

Dutch speaking immigration / Immigration néerlandophone

- **Eric Mielants** (Fairfield University, USA): Elite migration from the Low Countries to North America (1990-2022). A case study on socio-cultural and political belonging of Dutch speaking immigrants.

Sunday, 28 May / Dimanche 28 mai

This day is fully in-person.

- **10:00 – 11:00 (EST)**

The Dutch colonial past / Le passé colonial des Pays-Bas

- **Jac Geurts** (Radboud Universiteit Nijmegen, The Netherlands): Zijn de Nederlanders de ‘uitvinders’ van de Apartheid in Zuid-Afrika?
- **Michiel Horn** (York University, Canada): Two Friesian cousins in the Netherlands East Indies

- **11:30 – 12:00 (EST)**

International Dutch linguistics and literature / Études néerlandaises internationales

- **Margreet de Rooij-Mohle** (University of Waterloo, Canada): Shaping others’ future actions: a conversation analytic exploration of the design of offers, proposals and suggestions in Dutch

- **13:00 – 14:00 (EST)**

Belgian (in)tolerance / (In)tolérance belge

- **Adrian van den Hoven** (University of Windsor, Canada): The creation of the Husserl Archives at the Catholic University of Louvain
- **Christine Brooks** (Conseil scolaire catholique Providence, Canada): La caricature et l’hyperbole dans la représentation de l’autre : le cas des régions belges

- **14:00 – 14:30 (EST)**

Concluding remarks / Clôture du colloque

We thank the Taalunie for their generous support/Nous remercions la Taalunie pour son appui généreux.

ABSTRACTS / RÉSUMÉS

- *Willem van der Molen*

Er wordt in Nederland tegenwoordig zeer veel aandacht besteed aan de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd (1945-1950). Er zijn tentoonstellingen in allerlei steden, er verschijnt het ene boek na het andere. Bijvoorbeeld *Revolusi* van David Van Reybrouck, om één uit onafzienbaar veel te noemen. Het bijzondere van dat boek is dat de schrijver de Indonesiërs uit die tijd aan het woord laat komen. Een boek dat het over een andere boeg gooit, is *De wraak van Diponegoro* van Martin van Bossenbroek. Dat beschrijft het begin en het einde van de Nederlandse koloniale tijd, begin negentiende eeuw en 1945-1950, aan de hand van de confrontatie tussen de vier hoofdrolspelers (Diponegoro en De Kock, Soekarno en Van Mook).

De – uiteindelijk gewelddadige – roep om onafhankelijkheid van Indonesische zijde kwam voor de meeste Nederlanders als een verrassing. Niet dat het besef ontbrak van een groeiend nationalisme, vanaf circa 1900; dat wist men heus wel. Maar de algemene opvatting was toch dat de Indonesiërs nog niet toe waren aan onafhankelijkheid en ook graag onder Nederlandse leiding eerst nog verder in die richting wilden groeien. Zie over deze verrassing ook de hoofdstukken in *De Jongs standaardwerk over Nederland in de Tweede Wereldoorlog*.

Dat de onafhankelijkheid naar het leek plotseling afgedwongen werd en eigenlijk een uiting van ondankbaarheid was, heeft veel te maken met onbekendheid met wat er onder de Javanen en Soendanezen en Maleiers en al die andere volken leefde (De Jong heeft daar ook iets over te zeggen). Er zijn in de vroege twintigste en ook in de hele negentiende eeuw stemmen te beluisteren die zich verzetten tegen de Nederlandse aanspraken. Niet op zijn Multatuli's tegen misstanden maar fundamentele, tegen de overheersing.

In deze lezing komt zo'n Indonesische (in dit geval Javaanse) stem aan de orde uit 1817, het jaar waarin de Britten Java 'teruggaven' aan de Nederlanders. De betrokken tekst is niet een pamflet of een krantenartikel – zulke dingen bestonden er nog niet in Nederlands-Indië, al helemaal niet voor de bevolking zelf. De kritiek is gegoten in de vorm van een literaire tekst waarin het probleem aan de orde gesteld wordt. In de vorm van een allegorie want om dat openlijk te doen was uitgesloten. De Nederlanders worden hier opgevoerd als Makassaren, die Java in hun macht willen krijgen. Het is, afgezien van de serieuze boodschap van het verhaal, vermakelijk om te zien hoe de auteur de Nederlanders beschrijft, in de vermomming van Makassaren maar zeer herkenbaar.

- *Winibert Segers*

Films, foto's, reisverslagen, romans, stripverhalen ... hebben een invloed op de beeldvorming van een land. Ook liederen kunnen een beeldvormende werking hebben. Dat zal ik illustreren aan de hand van twee liederen over Congo: *Congo Ontwaakt – Congo Lamuka* (2012) en *Kinderen van Congo* (2022).

Congo Ontwaakt – Congo Lamuka is een tweetalig lied. Het wordt afwisselend in het Lingala en het Nederlands gezongen. Het lied is een aanklacht tegen het bloedige geweld in Congo. Ook Kinderen van Congo is een tweetalig lied. De luisteraar van het lied zal Nederlands en Swahili horen. Het thema van Kinderen van Congo is de spanning tussen Congo en de westerse wereld. Heel wat producten die in het Westen worden gebruikt, bevatten grondstoffen die uit Congo komen. Om die grondstoffen te delven worden vaak Congolese kinderen ingezet.

Congo Ontwaakt – Congo Lamuka en Kinderen van Congo verwijzen naar de problemen waarmee het hedendaagse Congo kampt, problemen die ook in de Nederlandse en Vlaamse media vaak aan bod komen. De twee liederen beperken zich niet tot het vaststellen van de problemen, ze zijn ook een oproep om verantwoordelijkheid te nemen.

In de lezing Twee liederen over Congo zal ik ingaan op de tweetaligheid van de liederen. De meeste luisteraars zullen de liederen niet volledig begrijpen omdat ze een van de talen niet kennen. Niet alleen de passages in de liederen die de luisteraars verstaan maar ook de passages die ze niet verstaan, zijn beeldvormend. Die passages geven een beeld van het ritme en de klankrijkdom van het Lingala en het Swahili.

Verwijzingen

De Roovere, E. (2022). Kinderen van Congo. Op Maisha [EP]. Prova Records.

Malage de Lugendo & De Laat, H. (2012). Congo Ontwaakt – Congo Lamuka.

- ***Judith Sinanga-Ohlmann***

La communication que je propose est fondée sur un chapitre d'un livre que j'ai publié en 2020 et qui s'intitule *Exil et Errance dans les littératures francophones : miroir du quotidien ?* (Éditions Amalthée, 2020). Le chapitre en question : « Le totem des Baranda : fragments des conflits interethniques Hutu et Tutsi du Burundi et du Rwanda » est une étude du roman *Le totem des Baranda* de Melchior Mbonimpa ; un auteur franco-canadien d'origine burundaise. Dans cette œuvre de fiction mais à teneur historique, les lecteurs sont embarqués dans un récit chronologique de ceux que l'auteur appelle les descendants de Karanda. Au fur et à mesure que l'on avance dans la lecture de ce roman, on découvre comment d'une génération à une autre les agriculteurs (Hutu) et les pasteurs (Tutsi) cohabitaient avant la colonisation, puis pendant la colonisation et finalement après l'indépendance du Burundi et du Rwanda. Quoique chacune de ces périodes mérite toute l'attention des lecteurs, c'est principalement le portrait que le roman de Mbonimpa peint de l'époque coloniale et comment celle-ci aurait influencé ce qui arrive dans lesdits pays depuis leurs indépendances, qui m'a principalement retenue dans le chapitre cité ci-dessus. C'est donc de ces deux périodes historiques dont je discuterai dans cette communication en essayant de montrer comment cette fiction invite les lecteurs à s'interroger sur des faits qu'elle relate et à se demander si fiction et réalité ne coïncident pas dans *Le totem des Baranda*.

- ***Marie Vierin***

Au cours des deux dernières décennies, notamment depuis l'entrée en vigueur de la loi autorisant le mariage et l'adoption pour les personnes de même genre (2001), les Pays-Bas

ont acquis une renommée internationale en tant que nation engagée dans la défense des droits des minorités sexuelles. Si cette image progressiste est aujourd'hui profondément revendiquée par des villes comme Amsterdam, Rotterdam ou Utrecht, il est intéressant de constater qu'il s'agit pourtant d'un phénomène relativement récent, auquel le pays ne semblait pas nécessairement prédisposé.

En effet, dans la première moitié du vingtième siècle, un climat social plus conservateur restreint la culture *queer* néerlandaise à des manifestations discrètes, qui contrastent avec l'effervescence de centres tels que Paris et Berlin. Cette situation se reflète dans la production littéraire, particulièrement en ce qui concerne l'homosexualité féminine : ainsi, on situera les débuts (timides) d'une « littérature lesbienne » néerlandaise dans les années 1920, soit plus d'une vingtaine d'années après la France. Aujourd'hui, des autrices pionnières comme Josine Reuling, A.H. Nijhoff, Edith Werkendam ou encore Dola de Jong font l'objet d'une redécouverte dans le domaine des *queer studies*, permettant par conséquent de réinterroger l'expression d'un passé culturel lesbien, ainsi que la place des Pays-Bas au sein d'une histoire *queer* globale.

Cette communication portera sur la représentation des relations intimes entre femmes dans l'œuvre d'Edith Werkendam, en particulier dans le roman *De goddelijke zonde* (1928), une des premières fictions néerlandaises à adopter un regard non-pathologisant sur l'homosexualité féminine. Une attention spécifique sera accordée à l'articulation culturelle et artistique du désir lesbien, ainsi qu'à la manière dont le roman s'intègre dans la production d'une littérature européenne non-hétéronormative au début du vingtième siècle.

- ***Korrie Korevaart***

In de Grote Kerk van Weesp (Noord-Holland) bevindt zich een wonderlijk, houten apparaat. Er staat in cijfers een jaartal op: 1662. Wat het is en waartoe het dient, is de argeloze bezoeker van de kerk niet meteen duidelijk. Zelfs deskundigen kunnen niet zomaar antwoord geven op de vraag hoe het precies heeft gewerkt. Het is een zgn. zerkenlichter: een hulpmiddel dat vroeger in de kerk gebruikt is om de stenen zerken van de graven op te lichten als er iemand begraven moest worden. Tot 1829 werd er in de kerken in Nederland begraven, dus er moeten er veel meer geweest zijn, maar dit lijkt de enige die er twee eeuwen later nog is. Korrie Korevaart gaat in haar presentatie nader in op dit voorwerp, als een bijzonder onderdeel van de Nederlandse cultuurgeschiedenis. In haar speurtocht naar de werking van het apparaat kwam ze ook nog een kleine aanvulling op het Woordenboek der Nederlandsche Taal op het spoor.

- ***Eric Mielants***

We launched a survey in Fall 2022 to study the culture, self-identification, and the desire of immigrants to pass on their native tongue to the 2nd generation. We focus on immigrants who moved to North America as adults (or as children) and who have (or had) at least one parent who had Dutch as their native tongue. In this presentation we analyze the 600 responses from Dutch speaking immigrants after 1990 as an interesting case study of 'elite migration' of expats and long-term permanent residents, which is less frequent a focus of

international migration studies. We will present our preliminary research findings about this select group of European immigrants who because of their high educational level may use recent technological innovations to pass on elements of their culture and language more regularly than immigrants during the 19th or most of 20th century. In addition, we look at political preferences and existing differences between Dutch speaking immigrants from the Netherlands and Belgium.

- *Jac Geurts*

Zijn de Nederlanders de ‘uitvinders’ van de Apartheid in Zuid-Afrika?

Deze vraag wordt tegenwoordig steeds meer bevestigend beantwoord. Apartheid is immers een Nederlands woord, het huidige Afrikaans lijkt op het Nederlands en in 1652 nam de Nederlander Jan van Riebeeck het eerste stukje land bij Kaap de Goede Hoop voor de VOC in bezit. Het begin van rassenscheiding, slavernij en onderdrukking van de oorspronkelijke bewoners (Koisan). De Kaapse kolonisten verwierven geleidelijk steeds meer land van de Koisan, noordelijk van Kaapstad. Om aan het tirannieke beleid van de VOC te ontsnappen, trokken zij verder en verder weg en vestigden in 1795 de eerste onafhankelijke boeren Republieken, waar rassenscheiding, discriminatie en onderdrukking normaal was.

Na annexatie door de Engelsen in 1806, veranderde er veel. De Britten brachten moderne ideeën over bestuur, economie en religie met zich mee. Zij voerden vrije arbeid in, wat leidde tot enige vrijheid van slaven en Koisan, terwijl de macht van de Boeren, afstammelingen van de eerste kolonisten, werd beperkt. Dit resulteerde in een massale migratie - de Grote Trek - en buiten de toenmalige grenzen van de Britse Kaapkolonie stichtten zij de vrije republieken Oranje-Vrijstaat, Transvaal en Natalia, waar rassenscheiding en onderdrukking bleef bestaan. In deze jaren kwam de term Afrikaner in zwang voor de afstammelingen van de Nederlandse kolonisten, die voornamelijk Afrikaans spraken, een dochtertaal en variant van het Nederlands uit de zeventiende en achttiende eeuw.

De ontdekking van goud en diamanten in de jaren zestig van de 19e eeuw betekende het einde van deze vrije staten. Na twee oorlogen werden de Boeren/Afrikaners verslagen. De Britten vreesden echter hun wraak en in samenspraak werd een nieuwe grondwet aangenomen, die de zwarte bevolking van alle politieke en economische invloed beroofde. De Boeren bleven echter binnen deze Unie van Zuid-Afrika een gesloten, zeer religieuze en conservatieve gemeenschap, die zichzelf zag als het uitverkoren volk van God. Zuid-Afrika moest 'zuiver' blijven. De Afrikaners wilden hun vroegere superieure positie heroveren en een nieuw Kanaän vestigen, waarin kleurlingen en zwarte bevolking als inferieure mensen het vuile werk voor de ‘witten’ moesten opknappen. In 1948 behaalden de Boeren verrassend de politieke overwinning en de Nasionale Party zou 46 jaar aan de macht blijven. Apartheid werd nu definitief van staatswege ingevoerd op basis van ras en cultuur.

Verzet werd keihard onderdrukt en kleurlingen en zwarte bevolking weggestopt in stedelijke getto's (Soweto) en zogenaamde thuislanden (Bantustans). Hierbij speelde de in Amsterdam geboren Hendrik Verwoerd, de ‘architect’ van de Apartheid, en de Nederlandse dominee Abraham Kuyper, de ideologische vader van de calvinistische leer van 'sovereiniteit in eigen kring’, een grote rol. Pas onder druk van de buitenwereld, moesten de Afrikaners hun macht opgeven en werd Nelson Mandela in 1994 de eerst zwarte president.

Vanaf het begin tot het einde hebben de Nederlanders en hun afstammelingen een grote rol in de politieke, economische en sociale geschiedenis van Zuid-Afrika gespeeld. Geen wonder dat zij door velen als de uitvinders van de Apartheid worden gezien. Maar is dit zo? In deze lezing wil ik vraagtekens bij die schuldvraag zetten, waarbij een nieuwe ontwikkeling in de geschiedwetenschap, het presentisme, een belangrijke rol speelt. Ook de roep om excuses en herstelbetalingen komt daarbij aan de orde.

- ***Michiel Horn***

Two Friesian Cousins in the Netherlands East Indies – The subjects are two natives of Leeuwarden, my maternal grandfather Steven Anne Reitsma (1875-1958), mayor of Bandung in the 1920s, and his famous or notorious second cousin Margaretha Zelle, aka Mata Hari (1876-1917), exotic dancer and alleged spy.

- ***Margreet de Rooij-Mohle***

In daily spoken interaction, people make plans for the future, near or far. These plans can be a cooperative effort but are introduced by one participant. They may be formulated as an offer, a proposal, or a suggestion, each with its own characteristics. In the field of Conversation Analysis, they have been analysed and differentiated by means of different criteria, such as who is believed to benefit from the future action (benefactive stance: Couper-Kuhlen, 2014; Clayman & Heritage, 2014), who has the right or authority to determine the future action of others (deontic status: Stevanovic & Peräkylä, 2012; Couper-Kuhlen & Thompson, 2022) and who has the knowledge to execute the future action (epistemic status: Heritage, 2012). Using data from the Corpus Gesproken Nederlands (Corpus Spoken Dutch), in particular informal phone conversations, and the method of Conversation Analysis, I examine how participants design offers, proposals and suggestions (action formation) and understand them as such (action ascription), as evidenced especially by recipient responses. Previously, Houtkoop researched the context and response to proposals in Dutch conversations by analyzing the proposal turn of speech and those immediately following (1987; Houtkoop-Steenstra, 1990). I hope to add to that research by also examining the preceding turns, as well as the grammatical and lexical features of the offer, proposal, or suggestion. I will try to determine if and how the wider context and the benefactive stance, deontic status and epistemic status of the participants influences the action formation and ascription. It is my hope that the findings of this research will not only contribute to the general linguistic scholarship but find practical application in language teaching and improved understanding and proficiency by learners of Dutch.

- ***Adrian van den Hoven***

This talk is based on Toon Horsten's 2018 book *De Pater en de Filosoof. De avontuurlijke redding van het Husserl archief*.

In the 1930's, the Catholic University of Louvain (KUL) was a very different place from what it is today. It was in fact a bilingual university – and remained so until 1968 – and in this institution French dominated and Neo-Thomism had the upper hand in its Institut Supérieur de Philosophie (Hoger Instituut van Wijsbegeerte). Its proponents were Jacques Maritain and Etienne Gilson and in Canada at such Catholic Canadian institutions as St. Michael's in

Toronto and Assumption University in Windsor – which became the University of Windsor in 1964 – they were often invited as guest lecturers.

But, of course, this is not to say that no one was familiar with Husserl. Professor Léon Noël published the first article in French on Husserl in 1910 and this is actually where our story begins because professor Noël urged one of his students the young Franciscan friar Herman Van Breda who was interested in phenomenology to go to Freiburg in Germany to consult Husserl's archives. They both knew that Husserl had died on April 27, 1938, but they were also aware of the fact that his widow had preserved his manuscripts and allowed scholars to consult them.

In August 1938, Van Breda took the train to Freiburg and Malvine Husserl showed him the archives. There were 40,000 manuscripts and an additional 10,000 handwritten transcriptions made by his assistants Edith Stein, Eugen Fink, and Ludwig Landgrebe, and they were all capable of deciphering the Gabelberger stenography which Husserl used in a modified form. Malvine also showed Van Breda Husserl's library which contained some 2,700 volumes.

Since the Husserls were Jewish the Nazis obviously had no interest in his work.

After several discussions with Malvine Van Breda proposed that he attempt to bring the manuscripts to Belgium. But how? He first needed permission from professor Léon Noël which he manages to obtain and then he decided to get in touch with the Belgian embassy in Berlin in the hope that they could receive the manuscripts and send them to Belgium. However, he was told that only possessions of Belgian nationals could be transported back to Belgium by means of the diplomatic post. Therefore, he had Malvine sign over the ownership to him and now that he was the legal owner, he took the train to Berlin on September 24, 1938, with three suitcases and upon arrival deposited them for safekeeping at the embassy. At the end of November, they arrived in Louvain and were stored at the university library.

Van Breda then decided that he also should bring Malvine to safety and he also wanted Fink and Langrebe to come to the KUL because they were able to decipher the particular version of Husserl's Gabelberger's shorthand. Fink arrived on March 16, 1939, and he finally persuaded Malvine to move on June 20, 1939, and she was given a room in the old-age home operated by the Augustine nuns in Herent.

On March 28, 1939 the first meeting took place of the *Comité pour la préparation de l'édition des manuscrits d'Edmund Husserl* and this meeting inaugurated the creation of the Husserl Archives KULeuven. Van Breda next move was the purchase of Husserl's library which was completed in April 1940 when the books were stored in the home of Léon Noël.

- **Christine Brooks**

Quelques mois après que le roi des Belges, le roi Philippe, ait accueilli et rencontré la sœur et la famille de Lumumba dans une tentative très publique de réconciliation, Bart de Wever se réjouit de son événement du Nouvel An très fréquenté et crie « Leve Vlaanderen », beaucoup comme de Gaule criait « Vive le Québec libre » il y a tant d'années au Québec. Rapprochement et éloignement de communautés.

La « samenleving » (le «vivre ensemble») en Belgique a été tenue particulièrement depuis «l'accord de la Saint Michel». Dans cet article, nous explorons comment l'autonomie régionale et les institutions créées pour la soutenir peuvent expliquer la fracture croissante entre les régions. Il semblerait que ce clivage soit exacerbé par les médias et même exploité par les politiciens. Le phénomène « Quebec bashing », que l'assemblée nationale du Québec a adressé en passant unanimement une résolution qui la condamne, aurait sa contrepartie dans la vie politique et médiatique régionale belge. Ou alors, n'est-ce qu'une expression de belgitude fraternelle, hyperbolique et grossière ?

Comment la représentation de l'autre figure-t-elle dans les projets des régions en Belgique ? Quel est son rôle ? En quoi l'altérité présentée dans les médias régionaux, caricatures politiques et discours de politiciens, viole-t-elle un engagement vers la coopération, la bienveillance, la lutte contre le racisme, la justice et la décolonisation ?

Conference Dinner

May 27

6 pm EST

Little Sister

Dutch Indo Food Bar

2031 Yonge Street

(416) 488-2031

<https://www.littlesisterto.com/>

